

Zinnen vervagen, woorden veranderen in letters geschreven op een hel wit vlak. Het licht is scherp en verblindend, een traan zoekt zijn weg langs neus en wang.

Jos richt zich op en ziet de zon boven de horizon uitkomen, donkere wolken proberen het zonlicht te vangen. De zon vecht verbeterd terug, een lichtstraal schijnt verblindend recht in zijn ogen. In een impuls duikt hij omlaag en ziet rechts van hem ineengedoken Samuel zitten. Hij heeft met hem de laatste drie maanden een goede verstandhouding opgebouwd. Precies op de kop af drie maanden, geen dag langer en geen dag korter. Samuel, een schuchtere, roodharige jongen van net aan twintig jaar uit Londen. Niet klaar voor het echte werk, sowieso niet klaar voor dit werk. Wie wel? Niemand toch? Bijna alle vijftientig mannen in dit bootje, inclusief Jos, niet. De ogen van Samuel staan angstig, een sigaret hangt slap en nat aan zijn lippen. Met ingevallen wangen probeert hij een laatste teug rook in te nemen, maar tevergeefs. Links van hem, nou niet helemaal links, maar tegen de voorkant aangedrukt zit sergeant Williams. Een grote, stoere vent met een doorleefd gezicht dat gezag uitstraalt; zijn zware stem bevestigt dit gezag. Jos vertrouwt hem blindelings en volgt hem naar waar hij maar gaat. Bij de landing in Italië vochten ze schouder aan schouder en menig keer hebben ze elkaar uit de vuurlinie moeten slepen. Dit is andere koek, het echte werk. Jos kan het aantal boten niet tellen. Niet zozeer door de hoeveelheid boten, nou ja, ook wel, maar meer door de hoge, woeste deining. In het eeuwigdurende spel van golven die andere golven breken, spoelt het zoute water als een onschuldige waaier over de manschappen heen. Jos likt het zout van zijn lippen, een droge mond verlangt naar schoon, helder drinkwater. De veldfles tikt uitnodigend tegen zijn zij.

‘Straks op het strand is het ieder voor zich,’ houdt de sergeant hen al sinds de inschepping in Engeland menig keer voor. Blijkbaar vindt hij het een prima *statement* of put hij er zelf moed uit.

‘Aan de zeereep kunnen we ons groeperen en verder gaan, maar

eerst moeten we het brede strand oversteken.’

Het strand komt dichterbij en het dreunende geluid klinkt onophoudelijk ver weg maar toch dichtbij. Van voren en van achteren. Overal. Zelfs vanuit de lucht doorbreken ronkende motoren de doffe dreunen.

‘Mannen, gereed maken!’ De zware, zekere stem van de sergeant overstelpt het gedreun, terwijl hij ondertussen zijn helm vastgespt.

‘Nu gaat het gebeuren, de bevrijding van Europa is nabij. Kijk niet om en ren naar voren de vijand tegemoet.’

Samuel tilt zijn hoofd voor het eerst sinds zijn inscheping op. Een wit, grauw gezicht, onder normale omstandigheden de symptomen van een zeeziekte. Uit zijn borstzak vist Jos een laatste stukje kauwgom en geeft het aan Samuel.

‘Hier, dan heb je een frisse adem als je oog in oog met de vijand komt te staan,’ probeert hij hem op te vrolijken. Samuel glimlacht flauwtjes en slaat met een schuddend hoofd het aanbod af. Even wil hij nog aandringen, maar het water golft het bootje binnen.

‘Kom, we moeten gaan. Succes mannen en aan ons de victorie.’ Deze laatste woorden klinken ongemeend fel en de sergeant stormt naar buiten gevolgd door zijn manschappen. Het water is kouder en dieper dan verwacht. Het komt tot borsthoogte en is moeilijk doorwaadbaar. Kogels slaan in. Links en rechts drijven lichamen. Soldaten, onderofficieren of misschien wel officieren die het strand niet gehaald hadden. Jos vecht zich een weg door het water. Hij is Samuel uit het oog verloren; heeft enkel aandacht voor de sergeant. Hem moet ik volgen; hij weet de juiste weg. Jos haalt samen met een aantal anderen redelijk snel het strand en verschuilt zich direct achter een Belgische Poort, een poortvormige ijzeren constructie, gesteund door een onderstel van ijzeren balken. Net als in het water liggen ook op het strand overal ziellose lichamen. De meesten liggen stil en een aantal schreeuwt om hulp. Hulp, welke hulp? Het duin is ogenschijnlijk ver weg en er zijn onophoudelijk lichtflitsen vanuit de mitrailleurstenen op de top en vlak daarachter. Achter hem kruipen meer soldaten het land op. Hun noodlot tegemoet.

‘Niet achterom kijken!’ schreeuwt de sergeant en direct stuift hij op en schiet met gebogen rug naar voren. Het is een onbegonnen actie. Na drie stappen treft de vijand doel en de sergeant met wie Jos lang een goede band heeft gehad, stort met een gesmoorde kreet levenloos op het strand van Normandië neer. Zijn gezicht ligt in het zand. De bevrijding van Frankrijk en Europa zal aan hem voorbijgaan. Jos blijft genageld achter zijn relatief veilige beschutting zitten. De dode en gewonde soldaten om hem heen zeggen hem niet zo veel, maar nu zijn goede vriend hier ligt breekt hij. De kogelregen houdt aan en bereikt de Belgische Poort. Hard kletteren de kogels op de ijzeren constructie. Jos schrikt van de inslagen en het geluid vervaagt. Letters worden woorden en woorden veranderen terug in zinnen.

‘Zijn we aan het slapen?’

De stem klonk hard en de zon scheen fel in zijn ogen.

‘Ik, ik, ik was verblind door de zon, meneer.’

Hij wierp een blik uit het raam en terug naar de tafel waarop het geschiedenisboek lag; het zonlicht weerkaatste op het wit glanzende papier onder de kop “de Tweede Wereldoorlog”.

De leraar had hier geen boodschap aan.

‘Nu schijnt de zon eens een keertje en dan willen jullie de zonwering ervoor.’

Meneer Jansen zei dit namelijk altijd als iemand uit zijn klas last had van de zon. Zelf had hij er nooit last van. Hij zocht wel een plaatsje in de schaduw.

‘We blijven wel bij de les hè.’

‘Ja, meneer.’

‘Oké, met een wakkere Jos gaan we verder. De landingsplekken op het strand hadden allemaal een naam ‘Omaha Beach, Utah Beach ...’

Jos staarde verveeld uit het raam. De Tweede Wereldoorlog kon hem niet meer boeien. Meneer Jansen heeft wel gelijk, dacht hij; de zon schijnt inderdaad een keertje. De winter had wel tot half april ge-

duurd, daarna werd het pas een beetje aangenaam. Daarna waren wel wat mooie dagen geweest, maar vandaag 15 mei was het echt een heel mooie, warme dag. De bomen met diverse kleuren groen waren nog niet aangevreten door rupsen. Gele bloemen in het gras achter het schoolraam en voor de bomenrij maakten het geheel compleet. Achter de bomenrij klom een heuvel de hoogte in en daarboven de gele, felle zon.

De school, De Duindoorn, lag aan de rand van een nieuwbouwwijk, genaamd Zeewijk, net in de duinen. Naast de school bevond zich het schoolplein met een bijbehorend voetbalveld. Aan de andere kant van de school lag, zoals gezegd, het grasveldje en een rijtje bomen voor een hoge heuvel. De school verbood het de kinderen om na schooltijd de duinen in te gaan. Niet dat Jos en zijn vrienden zich daar iets van aantrokken. Integendeel, ze gingen vaak uit school door het duingebied naar huis toe. Achter de bomen en voor de heuvel liep nog een pad. Het pad was niet breed, ongeveer anderhalve meter, en liep vanaf school slingerend door het duin om vervolgens met een grote boog bij “de nieuwe weg” uit te komen. De jongens moesten dit wel voorzichtig doen, zodat de leraren hen niet zouden zien. Zoals altijd liepen ze eerst braaf over de weg om bij het hek linksaf te slaan. Het zware, houten hek stond dwars over de weg en sloot de nieuwbouwwijk af van de school en het duingebied. Bij het hek doken ze daar de struiken in om al sluipend via het struikgewas terug bij de school uit te komen en vervolgens achter de school het duingebied in te gaan. De sprong van de struiken naar het pad was het gevaarlijkste van het hele duingebied. Eerst goed kijken of de leraren niet door het raam tuurden of naar buiten kwamen, dan snel een sprint van twintig meter trekken om achter de bomen uit te komen. Niet altijd ging dit goed, met vaak een uur nablijven op school tot gevolg. Na een half uur lopen bereikten ze dan “de nieuwe weg”. “De nieuwe weg” zoals de jongens hem noemden was feitelijk niet meer nieuw. De asfaltweg lag er al een bijna een jaar, maar ze wisten in het begin niet hoe die weg heette dus bleef het “de nieuwe weg”,

ook al heette hij al lang en breed de Orionweg. Bij “de nieuwe weg” konden ze twee kanten op, verder door een wel toegankelijk duingebied of rechtdoor de weg vervolgen om langs een dennenbos zo bij huis uit te komen.

Na een eindeloze middag klonk daar de bel en de school liep uit.

‘Ga je mee het duin in?’ vroeg Johan toen ze op het schoolplein waren.

‘Ik weet niet. Ik heb al op mijn donder gehad vandaag en ik heb geen zin om weer na te blijven. Ze hebben de laatste tijd toch al de pik op me.’

‘Hoezo?’ Johan zette zijn tas op de grond en pakte zijn mobiel om vervolgens een telefoontje aan te nemen. Jos was al doorgelopen toen Johan hem achterna rende.

‘Ze zien het niet. Het is donderdag, dan hebben ze altijd vergadering.’

Hij ging door alsof het telefoontje nooit gekomen was.

‘Je hebt gelijk. Gaat Peter ook mee?’

Schouderophalend: ‘Nee, hij moet gelijk naar huis. Naar de tandarts of zoiets.’

Jos beschouwde Johan als zijn beste vriend. Hij was twee koppen groter dan Jos, niet omdat hij zo groot was, maar meer omdat Jos zo klein was. Hij was de kleinste van de klas met Kees als goede concurrent. Die lengte zat hem wel vaak dwars, voornamelijk met sporten. Daarnaast zat hij vooraan in de klas. Op de groeicurve die de huisarts eens had laten zien viel Jos net boven de benedengrens.

‘Niets om u zorgen over te maken,’ had de huisarts tegen zijn moeder verteld, hierbij Jos als een klein mannetje negerend.

‘Zijn groei zet zich later in. Ik denk over een jaar of twee.’

Zijn ouders waren hiermee gerustgesteld, maar voor Jos duurde dat al te lang. Hij was in april net veertien geworden en zat in de tweede klas van het middelbaar onderwijs. Johan zat dit jaar voor het eerst bij hem in de klas, nadat hij net was blijven zitten. Johan was dan ook een jaar ouder dan Jos.

Ondertussen waren ze langzaam naar het hek gelopen en deden alsof ze nog op Peter wachtten.

‘Waar blijft hij nou?’

De andere leerlingen liepen door. Het viel hen nog niet eens op dat Jos en Johan daar bij het hek stonden te wachten op niets. Zelfs Petra niet. Zij was toch wel iemand die altijd overal commentaar op heeft. Deze keer zweeg ze en wandelde hen aan de andere kant van de straat voorbij.

Zonder op of om te kijken stooft Johan de straat over naar de duindoorn. De struik, waar de school naar vernoemd was, had venijnige stekels en in de herfst mooie oranje besjes.

In de loop van het schooljaar hadden ze een pad door de struiken gebaan. Eerst moesten ze over een laag bosje springen, die de ingang van de doorgang afschermden. Dan snel verstoppelen achter het bosje. Het is immers een geheime gang. Achter het bosje was ruimte voor twee personen. Wanneer Peter erachteraan meekwam dan moesten eerst twee personen de gang inkruipen en dan kon de ander de sprong wagen. Vandaag niet. Soepel sprong Johan over het bosje heen en verdween direct uit zicht. Jos kwam een paar tellen later. Hij viel, omdat Johan zijn been uitstreekte, en kwam terecht in de duindoorn. Een pijnkreet en een vloek ontglipten hem. Nou ja ontglipten.

‘Wat doe je nou,’ snauwde Jos.

‘Hallo, moet je niet direct achter me aan komen. Je weet toch hoe krap het hier is.’

Jos trok een stekel uit zijn arm; die begon direct te bloeden.

‘Man, het doet zeer, die rotstekels.’

‘Kom op, dan gaan we,’ klonk het geïrriteerd.

‘Wacht nou even, ik heb nog meer stekels.’

Nadat Jos nog wat stekels verwijderd had, enkele stekels staken net nog niet door zijn kleding heen, kropen ze even later door de nauwe gang in de richting van de school. Johan kroop met zijn grote lichaam voorop slingerend de gang door. Jos zag hem af en toe moeizaam kruipen en glimlachte omdat hij gezien zijn lengte er geen moeite mee had. Aan het eind van de gang hield Johan stil, bestudeerde de

school en waagde zonder wat te zeggen de sprong naar de bomen. Jos liep direct daarachter alsof hij zijn sergeant volgde.

Niet veel later liepen ze zwijsend over het pad achter de school naar huis. Af en toe pakte de één of de ander een tak of een steen om die vervolgens ver naar voren te gooien. Ze hadden er lol in. Bij de “nieuwe weg” aangekomen liepen ze verder in de richting van het dennenbos. Vlak voor het dennenbos konden ze kiezen: rechtdoor lopen of rechtsaf en dan door het andere duingebied. Hier was wel een voetpad van schelpen aangelegd en aan weerskanten stond een hek om het duingebied te beschermen. Dit gebied had de functie van een groene buffer tussen de verschillende woonvlakken. In het midden lagen wat kleine heuvels met speeltoestellen. Vandaag kozen ze ervoor om via de speeltoestellen te lopen.

‘Wie het eerst bij de schommel is,’ riep Johan en nam een sprint. Jos, nog beduusd van het voorstel, volgde Johan op enkele meters afstand. Hoewel Jos kleiner was dan Johan, kon hij wel sneller lopen en hij haalde Johan vrij snel in. Nog buiten adem gaf hij Johan een duw en rende hard weg. Johan hing in de hekken, maar niet lang. Direct zette hij de achtervolging in.

Nog rennend kwamen ze buiten adem op het Hazevlak aan, het vlak waar Jos woonde en dat grensde aan de Orionweg.

‘Doei, tot morgen,’ hijgde Jos.

‘Doei!’ Johan zwaaide zonder om te kijken en liep rustig verder over het vlak naar huis. Jos zag het niet meer en verdween in het trapenhuis van de flat waar hij woonde.

‘Hoe was het bij de tandarts?’

Peter die net van zijn fiets stapte, keek om naar Jos die aan kwam lopen. Hij woonde een kilometer bij Jos vandaan en kwam altijd met de fiets. Soms zagen ze elkaar op school, en soms kwamen ze elkaar tegen en dan liep Peter met Jos mee.

‘Ik hoefde helemaal niet naar de tandarts, hoe kom je daar bij?’

‘Hallo, moet je bij Johan zijn, die zat dat te verkondigen.’

‘Hij moet niet zoveel praatjes verkopen, als hij er geen verstand van heeft. Nee, ik moest wel eerder weg, maar even iets anders. Heb jij vanmiddag zin om mee te gaan?’

‘Waarheen?’ Vragend keek Jos naar zijn vriend.

‘Dat wil ik nog niet zeggen, dat is een geheim. Niet iedereen mag het weten. Sterker nog, ik weet zelf nog niet eens wat het is, maar ik heb het eergisteren gezien en gisteren ben ik er opnieuw geweest, maar ik heb hulp nodig.’

‘Toen je naar de tandarts ging,’ probeerde Jos nogmaals om een antwoord te ontfutselen. Hij was benieuwder naar het waarom Peter eerder naar huis ging dan naar zijn zogenaamde geheim.

‘Ik ging NIET naar de tandarts.’

Peter gaf wederom geen antwoord waar hij dan wel naar toe moest en Jos wilde het niet direct vragen. Hij was meer het type van het uithoren. Hij keek wel eens naar politieseries en probeerde zich de toon van de rechercheur eigen te maken. In het niets kijken, een stilte laten vallen, langzaam de vraag formuleren en plotseling direct op de tegenstander af te stevenen. Wanneer het antwoord ontfutseld was, ging de rechercheur zonder verder iets te zeggen weg met een tevreden glimlach.

‘Maar toch ben je een uur eerder naar huis gegaan of is dat het geheim van de smid?’

‘Ga je mee of niet?’

Voorlopig gaf Jos het op, maar vergeten ho maar. Dat was juist een van zijn sterke kanten. Plotseling terugkomen op een gebeurtenis die

al bijna vergeten was, en vaak kreeg hij zo zijn antwoorden. Net zoals de rechercheur op de televisie.

‘Ja, ik ga mee, en Johan?’

‘Dat weet ik niet. We kunnen hem meevragen, als hij het geheim maar voor zich kan houden.’

‘Je weet zelf nog niet eens wat het geheim is en Johan moet het voor zich houden. Natuurlijk!’

Ondertussen liepen ze verder richting school en ze kwamen meer klas- en schoolgenootjes tegen al dan niet hand in hand.

‘Nu verder zwijgen, anders weet de hele wereld het straks,’ zei Peter en hij keek naar Yvonne, de kwebbeltante uit de klas. Vandaag droeg ze een zomers jurkje en in haar paardenstaart een rode strik. Ze zat achter Jos in de klas en hij vond haar toch wel het leukste meisje van de klas, maar durfde niet zo goed haar vriendschap te vragen. De verlegenheid met meisjes speelde hem altijd parten. In andere zaken, die niets met meisjes te doen hadden, sprak hij altijd voor de andere halve, brutale wereld.

‘Ik ben al...’

Jos kon de zin niet afmaken, de adem stakte in zijn keel en zijn borstkas werd samengedrukt. Hij voelde de grond niet meer onder zijn voeten. Een gepruttel uit zijn keel was het enige geluid dat hij nog voort kon brengen. Nog voordat het zwart werd voor zijn ogen, stroomde lucht uit zijn longen en de zwaartekracht nam toe.

‘Klootzak!’

Hij draaide zich meteen om naar Johan die voor zijn gevoel torenhoog boven hem uitstak. Hij had zijn vuist al omhoog, maar net zo snel daalde hij weer.

‘Ik kreeg geen lucht meer, klootzak’

‘Stel je niet aan. Het was maar een klein knijpje.’

Voor iemand die loeisterk was, was het inderdaad een speels knijpje. Jos ervoer het knijpje echter als een drukpers, en ging vervolgens op de bagagedrager van Peters fiets zitten, die direct achterover sloeg. Peter was totaal niet voorbereid op deze actie en viel samen met de fiets op de grond. Johan die het al had aan zien komen, stond